

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙ

На етапі становлення інформаційного суспільства, заснованого на знаннях, спостерігається неузгодженість потреб у сфері праці, освіти і навчання, що значно підвищує актуальність формування національної системи кваліфікацій з урахуванням сучасних вимог та викликів на міжнародному та локальних ринках праці.

Національна система кваліфікацій (НСК) являє собою сукупність механізмів правового та інституційного регулювання попиту на кваліфікації працівників ринком праці та пропозиції кваліфікацій системою освіти і навчання. НСК включає: національну рамку кваліфікацій (НРК); підсистеми кваліфікацій: *кваліфікації формальної освіти* (зазвичай провадиться в освітньому або навчальному закладі, структуроване в термінах цілей і часу навчання та призводить до присвоєння кваліфікації) та *професійні кваліфікації*; професійні стандарти по видах професійної діяльності; освітні стандарти (базової і повної загальної середньої освіти; професійно-технічної освіти; вищої освіти); систему забезпечення якості кваліфікацій (процедури оцінки і підтвердження кваліфікацій, освоєних у ході формальної освіти , неформального навчання і трудового досвіду).

Країни ЄС досягли значних успіхів у модернізації національних систем кваліфікації. Для цього ними проведено заходи законодавчо-нормативного, інституціонального та організаційно-фінансового спрямування, зокрема, прийняті Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р., РК ЄПВО) і Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р., ЄРК НВЖ). Основою формування рамок кваліфікацій є встановлення чітких зв'язків між вимогами сфери праці до виконання працівниками трудових функцій та вимогами щодо оцінювання готовності працівників відповідати цим вимогам, тобто орієнтація на результати

навчання.

Україна також долучилася до процесу розроблення й запровадження національної системи кваліфікацій. Так, затверджена Національна рамка кваліфікацій і розпочато її впровадження; розроблено проекти Концепції та Стратегії розвитку національної системи кваліфікацій; затверджена галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної; розроблено методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів за компетентнісним підходом; розроблено методичні підходи щодо переходу від професійних до освітньо-кваліфікаційних стандартів, підготовлено проект концепції державного стандарту вищої освіти.

Національна рамка кваліфікацій є основним елементом національної системи кваліфікацій і являє собою цілісний структурований опис кваліфікаційних рівнів, через який можуть бути виражені та співвіднесені між собою в узгоджений спосіб всі кваліфікації.

Результатом синтезу дескрипторів РК ЄПВО і ЄРК НВЖ, а також положень національних нормативних документів стала Національна рамка кваліфікацій України (НРК України). Зіставлення переліку компетентностей, що описують кваліфікаційні рівні у двох мета-рамках і Національній рамці кваліфікацій дає підстави стверджувати, що вони не суперечать одна одній, однак не є однозначно сумісними щодо до базових складників дескрипторів.

Зіставлення рамок кваліфікацій за компетентностями

РК ЄПВО	ЄРК НВЖ	НРК України
<ul style="list-style-type: none">• знання та розуміння;• застосування знань та розумінь;• формування суджень;• комунікація;• здатності до навчання, розвитку.	<ul style="list-style-type: none">• знання;• уміння (теоретичні та практичні);• автономність і відповідальність.	<ul style="list-style-type: none">• знання;• уміння (теоретичні та практичні);• комунікація;• автономність і відповідальність. <p style="text-align: center;">+</p> <p>Інтегральна компетентність.</p>

РК ЄПВО описує три послідовних цикли вищої освіти: перший,

включаючи короткий, (бакалаврський), другий (магістерський) і третій (докторський), в той час як, ЄРК НВЖ (вісім кваліфікаційних рівнів) і НРК України (десять кваліфікаційних рівнів: від рівня 0 – освіта дітей раннього віку до рівня 9 – доктор наук) охоплюють спектр кваліфікацій, здобутих у процесі формального, неформального і інформального навчання.

З липня 2013 року розпочато громадське обговорення проекту нового Положення про кваліфікації (ступені) вищої освіти, в якому визначено загальні вимоги до змісту, обсягу та рівня вищої освіти відповідно до кваліфікаційних рівнів НРК. Вимоги до освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти згідно чинного Закон України «Про вищу освіту» відповідають:

- *п'ятому* кваліфікаційному рівню НРК для здобуття особою кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем *молодшого спеціаліста*;
- *шостому* кваліфікаційному рівню НРК для здобуття особою кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем *бакалавра*;
- *сьомому* кваліфікаційному рівню НРК для здобуття особою кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем *спеціаліста або магістра*.

Вимоги до рівня підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації відповідають:

- *восьмому* кваліфікаційному рівню НРК для здобуття особою *наукового ступеня кандидата наук* (доктора філософії);
- *дев'ятому* кваліфікаційному рівню НРК для здобуття особою наукового ступеня доктора наук.

Отже, урахувавши викладене, можна визначити пріоритетні напрями модернізації Національної системи кваліфікацій: зіставлення освітніх та професійних кваліфікацій з урахуванням дескрипторів Національної рамки кваліфікацій; розроблення освітніх і професійних стандартів нового покоління, що ґрунтуються на компетентностях; зіставлення вітчизняних кваліфікацій вищої освіти з Рамкою кваліфікацій Європейського простору

вищої освіти; створення ефективної системи оцінювання і сертифікації кваліфікацій.